

A COMPERATIVE ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CENTRAL GOVERNMENT AND LOCAL GOVERNMENT IN TURKEY: KADIKÖY MUNICIPALITY AND ESENLER MUNICIPALITY

Yazar / Author: *Lecturer / Öğretim Görevlisi Hülya Küçük¹*

Abstract

Social policy is an EU-centered concept emerging at the national state level. A large part of the social policy implementation, which was carried out by the central government in the beginning, has now started to be carried out by the local administrations. Prior to the 1990s, the activities of local governments in the field of social policy had remained on the ground because of limited and inadequate financial resources. The experiences and achievements of the metropolitan municipalities, particularly in the big cities since the 1990s, and the Municipality Law No. 5393 and the Metropolitan Municipality Law No. 5216, which took effect in 2005, provided a wide range of action for local governments in the field of social policy.

Local governments, as the closest management units to the public, are the institutions that know the needs of the people best and can respond to them in the fastest and most efficient way. For this reason, the social policies implemented by the local governments are significant. The purpose of this study is to examine the relationship between administrative tutelage and local autonomy between central government and local government through the social policy implementations of local governments. In order to evaluate the relationship between central government and local government in social policy applications, two cities of Istanbul were chosen as an example. These are Kadıköy Municipality and Esenler Municipality. The reason for the election of these two municipalities is that the two provinces differ politically, socio-economically and culturally. In addition, how the local administrations respond to these different needs through social policy applications through Kadıköy and Esenler Municipality will be examined. An in-depth interview will be held with the "Social Aid Affairs Managers" of two municipalities. On the other hand, a comparative analysis will be made on the data obtained by examining the web sites of the municipalities.

In this study, the concept of central government and local government will be clarified and the relation between central government and local government will be discussed. The concept and objectives of social policy will be mentioned and at the same time the social policy applied by local governments will be clarified. Municipality Law No. 5393, which regulates local administrations, and social policies, which local governments will apply in Law No. 5216 on Metropolitan Municipality will be mentioned. The central government's tutelage over the local government will be discussed. The autonomy of local governments and the limits of administrative tutelage will be discussed in the social policy implementations shared by the local administrations with the central government. In the last part of the study, social policy implementations of the two municipal governments selected as the central government and local government relations will be evaluated.

Keywords: Social policy, Local governments, Kadıköy Municipality, Esenler Municipality.

---

¹ Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yerel Yönetimler Programı, hulyakucuk2015@gmail.com.

TÜRKİYE'DE MERKEZİ YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİNDE SOSYAL POLİTİKALAR ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME: KADIKÖY BELEDİYESİ VE ESENLER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Özet

Sosyal politika, ulus devlet ölçeğinde ortaya çıkmış AB merkezli bir kavramdır. Bu kavram farklı sosyal ve siyasal güçler arasında mücadelelere konu olmuştur. Önceleri merkezi yönetimin eliyle yürütülen sosyal politika uygulamalarından çok büyük bir kesimi günümüzde yerel yönetimler eliyle yürütülmeye başlanmıştır. 1990'lardan önce mali kaynakların kısıtlı ve yetersiz olmasından dolayı sosyal politika alanında yerel yönetimlerin faaliyetleri geri planda kalmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren özellikle büyük kentlerde büyükşehir belediyelerinin elde ettiği deneyim ve başarılar ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu yerel yönetimlere sosyal politika alanında geniş bir hareket alanı sağlamıştır.

Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleri olarak, halkın ihtiyaçlarını en iyi bilen ve ona en hızlı ve verimli şekilde cevap verebilen kurumlardır. Bu nedenle yerel yönetimlerin uyguladıkları sosyal politikalar önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, merkezi yönetim ve yerel yönetim arasındaki idari vesayet ve yerel özerklik ilişkisini yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamaları üzerinden incelemektir. Sosyal politika uygulamalarında merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkisini değerlendirebilmek için örnek alan olarak İstanbul'un iki ilçesi seçilmiştir. Bunlar Kadıköy Belediyesi ve Esenler Belediyesi'dir. Bu iki belediyenin seçilmesinin nedeni, iki ilçenin siyasi, sosyo ekonomik ve kültürel açıdan farklılık göstermesi ve yerelin bu farklı ihtiyaçlarına yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamaları ile nasıl cevap verdiği Kadıköy ve Esenler Belediyesi üzerinden incelemektir. İki belediyenin hem Sosyal Yardım İşleri Müdürleri ile derinlemesine mülakat yapılacak hem de belediyelerin web siteleri incelenerek elde edilen veriler üzerinden karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır.

Bu çalışmada merkezi yönetim ve yerel yönetim kavramlarına açıklık getirilerek, merkezi yönetimle yerel yönetim ilişkisi ele alınacaktır. Sosyal politika kavramı ve hedeflerinden bahsedilecek, aynı zamanda yerel yönetimlerin uyguladığı sosyal politikalara açıklık getirilecektir. Yerel yönetimleri düzenleyen 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda yer alan yerel yönetimlerin uygulayacağı sosyal politikalara değinilecek ve merkezi yönetimin yerel yönetim üzerindeki vesayeti tartışılacaktır. Yerel yönetimlerin merkezi yönetimle paylaşıtları sosyal politika uygulamalarında, yerel yönetimlerin özerkliği, idari vesayetin sınırları tartışılacaktır. Çalışmanın son bölümünde ise merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkisi seçilen iki belediye yönetimi örneğinin sosyal politika uygulamaları ile değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal politika, Yerel yönetimler, Kadıköy Belediyesi, Esenler Belediyesi.

1.GİRİŞ

1980'lerde ortaya çıkan neoliberal politikalar, merkezi yönetimin yapısında birçok değişime neden olmuştur. Daha önceki dönemlerde merkezi yönetimin eliyle yürütülen sosyal politika uygulamalarından çok büyük bir kesimi günümüzde yerel yönetimler eliyle yürütülmeye başlanmıştır. Neo-liberal politikalarla birlikte sosyal politika kavramı da değişmiştir. Sosyal devlet, sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları yeniden tanımlanmakta ve merkezi yönetim ve yerel yönetimin işlev ve etkinlikleri yeniden şekillenmektedir. 1990'lardan önce mali kaynakların kısıtlı ve

yetersiz olmasında dolayı sosyal politika alanında yerel yönetimlerin faaliyetleri geriplanda kalmıştır.

1990'lı yıllardan itibaren özellikle büyük kentlerde büyükşehir belediyelerinin elde ettiği deneyim ve başarılar ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu yerel yönetimlere sosyal politika alanında geniş bir hareket alanı sağlamıştır. Merkezi yönetimle yerel yönetimlerin sosyal politika uygulama alanında yaptıkları görev paylaşımı çok önemlidir. Yerel yönetimlerin üzerine düşen sosyal politikaları nasıl ve ne şekilde yerine getirdiği de önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin hizmetlerini yerine getirirken verimli çalışmasında merkezi yönetimin idari vesayetinin derecesi de önem kazanmaktadır. Çünkü merkezi yönetimin uyguladığı idari vesayet derecesi arttıkça yerel yönetimlerin özerkliği yani hareket alanı kısıtlanmaktadır.

Bu nedenle yerel yönetimlerin idari ve mali açıdan özerk olması, sosyal politika uygulamalarını da yerel halkın ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda yerine getirebilmeleri açısından önemlidir. Yani yerel yönetimlerin özerk olması, merkezi yönetimin baskısı olmadan ihtiyaçlara en uygun çözümü tespit edip, en etkin şekilde kendi karar organları ve kendi mali bütçesi ile uygulamaya geçirebilmesi anlamına gelmektedir. Kanunlarla belirlenmiş idari vesayet denetimi devletin bütünlüğü için önem arz etmektedir ancak; hukuki denetimin yanında, yerindelik denetiminin olması ve yerindelik denetiminin toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması tanımını içermesi keyfi tasarrufları da beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle merkezi yönetimin uyguladığı idari vesayet denetiminin sınırlarının net bir şekilde belirli olması yerel yönetimlerin gerçek anlamda varlığını sürdürebilmesi, keyfiyetin ortadan kaldırılması ve yerel yönetimlerin etkin ve verimli çalışabilmesi ve özerkliğinin korunabilmesi açısından çok önemlidir. Yerelin farklılıklarına merkezi yönetim tek tip politikalarıyla çözüm üretebilmesi oldukça güçtür. Bu bağlamda da sosyal politika uygulamalarında yerel yönetimlerin merkezi yönetimden bu anlamda daha fazla yetkiye sahip olması önem taşımaktadır. Merkez ve yerel arasındaki bu ilişki bu çalışmada örnek alan olarak seçilen Kadıköy ve Esenler Belediyesi'nin uyguladığı sosyal politikalar üzerinden değerlendirilerek elde edilen verilerle karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır.

2. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetim İlişkileri

Merkezden yönetim, kamu hizmetlerinde birlik ve bütünlüğü sağlamak amacıyla söz konusu hizmetlere ilişkin karar ve faaliyetlerin merkezi hükümet ve onun hiyerarşik yapısı içinde yer alan örgütlerce yürütülmesi demektir (Aygün, 2010: 48-49). Merkezi yönetim, kamu hizmetleri ile ilgili politika belirleme, karar alma ve yürütme işini elinde toplamıştır. Kamusal mal ve hizmetlerin planlaması merkezden yapılmakta ve yönetilmektedir. Merkezi yönetim bu hizmetleri yerine getirirken bölge ve il düzeyindeki kuruluşların aracılığından yararlanmaktadır. Bu hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan tüm gelir ve giderler merkezden yönetilmektedir (Eryılmaz, 2010: 70).

Yerinden yönetim ise, bir hizmetin yürütüldüğü ya da işin yapıldığı yerde yönetilmesini ifade eder. Yerinden yönetim terimi, aynı zamanda merkezi yönetimin sakıncalarını gideren ve onun tamamlayıcısı bir yönetim biçimini ifade etmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 57).

Yerinden yönetim, birçok hizmetin halka sunulmasında çabukluk ve kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca yerel toplulukları oluşturan bireylere, kendi sorunlarını

çözmenin türlü yollarını denemek olanağını vermektedir. Belediyeler, bu yoldan, yardımlaşma ve işbirliği alışkanlığını geliştirirler. Tek tek ya da birlikte, konut, gıda maddeleri üretme ve ulaşım gibi konularda işbirliği sağlayabilirler (Keleş, 2012: 28).

Kamu hizmetlerinin büyük bir bölümünü merkezi yönetim ve yerel yönetim yürütmektedir. Bu organlar arasında siyasi, idari ve mali bakımdan ilişkiler söz konusudur.

İdari ilişkiler, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde belirli bir denetim yetkisi bulunmasını ifade eder. Ülkemizde bu denetim yetkisine İdari vesayet denilmektedir. İdari vesayet, yerel yönetimlerin kararları, eylem ve işlemleri ile organları ve görevlileri üzerinde söz konusu olmaktadır. İdari vesayet denetimi, kanuna dayanan ve kanunla belirlenen bir yetkidir. Bu yetkiyi kullanacak kişi, organ ve makamlar da yine kanunla belirlenir. İdari vesayet denetimi, belirli makam ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Anayasal bir kavramdır. 1982 Anayasası'nda idari vesayet şöyle tanımlanmıştır: “*mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplumun yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amaçlarına yönelik olarak yapılmasını öngörmüştür*”. İdari vesayet denetiminin, teorik ve yasal temeli, ‘idarenin bütünlüğü’ ilkesidir (Sanal, 2007: 131).

İdari vesayet, üniter devlet sisteminde, idarenin bütünlüğünü sağlamada önemli bir araçtır. Yerel yönetimler organları, kararları, eylem ve işlemleri ile ilgili olarak yasalara uygunluk bakımından denetlenir. Yasalara uygunluk dikkate alınarak yapılan bu vesayet denetimine hukuki denetim denir. Anayasa, vesayet denetimini yalnızca hukuka uygunluk ilkesiyle sınırlandırmamış, ona yerindelik unsurunu da eklemiştir. Bu nedenle de vesayet denetimi toplum yararının korunmasını ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanmasını amaç edinmiş olur ve bu amaç hukuki denetimi değil, yerindelik denetimini zorunlu kılar. Yerindelik denetiminin uygulanmasının neye göre yapılacağı da açık olarak belirtilmemiştir. Toplum yararı, mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanacağı sözleri tartışmaya açık sözlerdir (Şengül, 2014: 15). Açıkça neyin denetimi yapılacağı ayrıntılı ve net bir şekilde belirtilmemiştir. Toplum yararına uygunluğun ölçüsünü herkesçe kabul edilebilir objektif bir ölçüte bağlamak zordur. Bu durumda da merkezi yönetimin idari vesayet denetimini yerel yönetimler üzerinde keyfi olarak kullanmasına nasıl engel olunabilecektir. İdari denetim yapılırken, yerel yönetimlerin özerkliğini etkisiz hale getirecek; mahalli yöneticilerin girişimciliğini önleyecek; yerel demokrasiyi olumsuz etkileyecek ve kamu hizmetlerini verimsizleştirecek tasarruflardan kaçınmak gerekir (Eryılmaz, 2010:179). Merkezi yönetim yerel yönetimi denetlerken denetimin sınırlarını net bir şekilde belirlemelidir. Yani merkezi yönetim genel çerçeveyi çizmeli ve yerel özerkliği sınırlayıcı düzenlemelerden kaçınmalıdır. Merkezi yönetimin yerel yönetimle sosyal politika alanında da görev paylaşımına gittiğini kanunlara bakarak söyleyebiliriz. Sosyal politika ne anlama gelmektedir ve neleri içermektedir tüm bunların tanımlaması yapılacaktır.

3. Sosyal Politika Kavramı ve Sosyal Politikanın Hedefleri

Sosyal politika, kavram ve içerik olarak henüz üzerinde uzlaşmış bir alan değildir. Sosyal politika toplumda ortaya çıkan çeşitli sosyal sorunların ortadan kaldırılmasını, sosyal refahın sağlanmasını ve devamını amaçlamaktadır. Sosyal politika, 19. yüzyılda, işçi haklarının korunmasına yönelik ortaya çıkmış, zamanla sosyal adalet ve sosyal eşitliği sağlamaya yönelik bir politika oluşmuştur. Bu kavramı ilk olarak 19.yüzyılın ikinci yarısında, Alman Profesör Riehl kullanmıştır. Kavramı

yaygınlaştıran 1873 yılında kurulan Alman Sosyal Siyaset Derneği olmuştur. Önce kavram olarak kullanılmış daha sonra 1911 yılında Alman Otto V. Zwiedineck-Südenhorst'un yazdığı 'Sosyal Politika' adlı eseriyle birlikte bilim haline gelmiştir. Sosyal politika kavramı Türkiye'de ilk olarak 1916-1917 yılında Ziya Gökalp'ın başında bulunduğu 'Yeni Mecmua' da kullanılmıştır. Türk terminolojisine ise, özellikle Alman profesörlerden Prof. Dr. Gerhard Kessler aracılığıyla girmiştir (Duruel ve Tamer, 2013: 375).

Sosyal politika, hükümetin toplumdaki eşitsizlikleri düzeltme, avantajsız grupların şartlarını geliştirme ve zayıflara yardım sağlama amacıyla müdahalelerde bulunmasıdır. Sosyal politikalar aynı zamanda, toplumsal düzenin korunması ve sosyal barışın sürekliliğinin sağlanması için hayata geçirilmektedir (Ersöz, 2010: 49-50). Sosyal politika uygulamaları ile vatandaşlara refah sağlama ve bu politikaların gelirin yeniden dağılımına yönelik önlemler içermesi ve var olan sosyal, siyasal ve ekonomik eşitsizlikleri ortadan kaldırması ve bölüşümde adaleti sağlama amaçlanmaktadır (Sunal, 2011: 288).

Sosyal politikaları uygulama görevini devlet üstlenmiştir. Devlet, kendi kendine ihtiyaçlarını gideremeyen bireylere destek olmak ve onların toplumsal yaşama entegre olmalarına yardım etmek için sosyal politikaları hayata geçirmektedir. Bu bağlamda sosyal politika kavramı geniş anlamda ve dar anlamda olmak üzere iki farklı şekilde tanımlanabilir.

Geniş anlamda sosyal politika, toplumun bağımlı çalışan, ekonomik yönden güçsüz ve özel olarak bakım, gözetim, yardım, desteklenme gereksinimi duyan kesimlerinin ve gruplarının karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri risklere, olumsuzluklara karşı en geniş biçimde korunmalarına yönelik kamusal politikaları konu alan sosyal bilim dalı şeklinde tanımlanmaktadır.

Geniş anlamda sosyal politikanın amacı, *“sosyal adalet ve sosyal eşitlik ile birlikte sosyal refahı sağlamak olan, kapsamı sosyal sorunların kapsamı ile paralellik gösteren, ekonomi politikalarına sosyal boyut katmaktır* (Bedir ve diğerleri, 2012: 4-5).

Dar anlamda sosyal politika ise, işçi statüsünde çalışanların iş ilişkileri ve çalışma yaşamında korunması amacıyla, devletçe alınan karar ve sürdürülen uygulamaları inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (Günel, 2009: 14).

Sosyal politika uygulamaları ile hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimlerin ulaşmak istedikleri hedefleri vardır. Bu hedeflere ulaşılması sosyal politikanın gerçek anlamda başarısını ortaya çıkarmaktadır. Sosyal politika hedefleri şu şekildedir:

- *“Ferdî muhtaçlığın yanında değişik psiko-sosyal sorunların ve yüklerin ortaya çıkması halinde muhtaç insanlara sosyal güvenlik yöntemleri çerçevesinde geniş kapsamlı ve çok maksatlı maddî ve manevî destek ve danışmanlık hizmetleri sunmak”,*
- *“Sosyo-ekonomik yönden zayıf insanların sosyo-ekonomik yönlerini iyileştirmek”,*
- *“Sosyal adaletin ve barışın temini için refah toplumu oluşturmak”,*
- *“Toplumda sosyal bütünleşmeyi ve sosyal tekamülü oluşturmak ve bunun için de ahlaki ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmek”,*
- *“Fırsat eşitliği çerçevesinde insan haysiyetine yaraşır bir hayatın idamesi için tedbir almak”,*

- “Sosyal ahlak esaslarının toplumda geçerlilik kazanması yönünde sosyal pedagojik faaliyetlerde bulunmak”,
- “Kamu alanında ve sivil toplumda sosyal dayanışma ruhunu hayata geçirmek ve sivil toplum örgütlerine katılımcı imkânlar sağlamak”,
- “Her türlü sosyal risklere karşı toplumun bütün üyelerini sosyal güvenlik kapsamına almak” (Duruel ve Tamer, 2013: 376).

Sosyal politikanın en önemli hedefi, sosyal refahın sağlanması ve geliştirilmesidir. Sosyal hizmetlerin seviyesinin yükseltilmesi ve yaygınlaştırılması ile sosyal refahın sağlanması hedeflenmektedir (Bedir ve diğerleri, 2012: 11). Aynı zamanda, sosyal eşitsizliği gidermek, toplum içinde gelir dağılımının, güç dağılımının dengelenmesini sağlamak ve yoksulların yaşam koşullarını iyileştirmek ve onlara temel sosyal haklar vermektir (Özdemir, 2007: 42). Yerelde halka en yakın birimler olarak hizmet veren yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarındaki rolü nedir ve bu politikaları nasıl gerçekleştirebilir sorusu üzerine durularak konuya açıklık getirilecektir.

4. Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Uygulamaları

Yerel yönetimlerin sosyal politikadaki yerinin ve rolünün kesin çizgilerle belirlenmesi oldukça güçtür. Sosyal politikaların sağlanmasında devletin dışındaki kurumların sosyal politikanın belirlenmesi ve uygulanması sürecine katılım ve katkısı ihmal edilmekte ve sosyal politika daha çok devlet ve özellikle merkezi yönetimler tarafından yerine getirilen politikalar olarak tanımlanmaktadır (Duruel ve Tamer, 2013: 377). Ancak kentleşme sürecinin hızlanması ve sosyal yapıda meydana gelen değişimler yerel yönetimlerin sosyal politika bağlamında verdiği hizmetleri de çeşitlendirmiştir. Kent yaşamının karmaşık hale gelmesi, eğitim programlarının revize edilmesi, sosyo-kültürel faaliyetlerin hazırlanması yerel yönetimleri sürecin içine çekmektedir. Bütün bu koşulların değişmesi yerel yönetimleri daha etkin bir konuma getirmiştir (Alan, 2017: 20). Bu noktada yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarının önemi de belirgin hale gelmektedir.

Yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamaları ülkeden ülkeye göre değişmektedir. Ekonomik istikrarın sağlanması, gelir dağılımı ve kamu hizmeti işlevlerine sahip olan yerel yönetimler, gerek gelişmiş ve gerekse gelişmekte olan ülkelerde ilk iki fonksiyonu yeterince yerine getirememektedir. Bu kurumlar, sosyal politikanın sağlanmasında temelde kamu hizmeti işlevi çerçevesinde merkezi idarenin bölgesel düzeydeki temsilcisi veya partneri rolü ile çalışmaktadırlar.

Yerel yönetim ve merkezî devlet ilişkisinde kamu hizmetlerinin bölüşümü değerlendirildiğinde; yerel yönetimlerin geniş anlamda sosyal politikanın konusuna giren hizmetleri yerine getirdiği görülmektedir. Bunun nedeni çalışma hayatının düzenlenmesi vb. sosyal politikaların büyük çoğunluğunun ulusal politikalarla merkezi yönetim tarafından yapılmasıdır. Gelir dağılımında yerel yönetimlerin katkısı önemli düzeydedir (Tiyek, 2012: 64). Bununla birlikte yerelde halkın sorunlarını en iyi bilen ve o sorunları hızlı ve etkin bir şekilde çözerek iyi bir sonuç alabilecek olan yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarında merkezi yönetime göre daha fazla role sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktadan hareketle 2004 ve 2005 yıllarında yerel yönetim yasalarında reform yapılmış ve yerel yönetimlere sosyal politika uygulamalarında daha geniş yetkiler tanınmıştır. Sosyal politikaların içinde sosyal yardım, sosyal hizmet, eğitim, sağlık, kültür ve konut başlıkları yer almaktadır. Yerel sorunların belirlenmesinde ve bu sorunların çözülmesinde yerel yönetimlerin halkla

olan ilişkisi merkezi yönetime göre daha yakındır. Bu nedenle 5216 sayılı Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nu incelemek önemlidir.

4.1. 5393 Sayılı Belediye Yasası

5393 sayılı Belediye Kanunu, yerel yönetimlere sosyal politika uygulamalarında önemli yetkiler tanımış ve hareket alanını genişletmiştir. Sosyal politika açısından belediyelere görev ve sorumluluk yükleyen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun belediyelerin yetki alanını genişleten hükümleri şu şekildedir:

Belediyenin görevlerini düzenleyen 14. Maddenin (a) fıkrasında açıkça sosyal politikaların temeli sayılan sosyal hizmet ve yardım görevi belirtilmiş ve bu çerçevedeki hizmetler arasında nitelendirilebilecek olan kadın ve çocuklar için koruma evleri açma görevi verilmiştir. 14. maddenin üçüncü paragrafında "Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir" cümlesi ile kanun belediyelere sosyal politika uygulamalarında belirli bir sınırı olmayan serbestlik tanımıştır.

Yerel yönetimlerin ülkenin yönetilmesinde ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde merkezi yönetimin üzerindeki yükü alması kamu hizmetlerinin verimliliği açısından önemlidir. Yerel yönetimler, demokrasinin daha iyi işleyebilmesi, yerel halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmek, sorunları çözmek için varlık göstermektedirler.

Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açacaklardır. Yine bu kapsamda belediyeler okullara, öğrencilere ve amatör spor kulüplerine destek olabileceklerdir.

14. maddenin a fıkrasında yer alan önemli hususlardan biri de belediyelere, işsizliğin azaltılmasında önemli bir yere sahip olan işgücünün niteliğinin yükseltilmesinde etkin bir görev vermiş olmasıdır. Belediyeler hemşerilerine meslek ve beceri kazandırmak amacıyla faaliyetlerde bulunabileceklerdir.

Yasanın diğer maddelerinde de sosyal politika alanında düzenlemeler yer almaktadır. Öyle ki belediyelerin yetki ve imtiyazları başlıklı 15. Maddesinde dolaylı ya da doğrudan sosyal politikayı etkileyebilecek 4 madde yer almaktadır. "(a) fıkrasında belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak; (h) fıkrasında mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek; (i) fıkrasında borç almak, bağış kabul etmek; (m) fıkrasında beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men edilmesi sonucu cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek".

Ayrıca, yasanın 69. Maddesine göre "belediyelere, düzenli kentleşmeyi sağlamak amacıyla imarlı ve altyapılı arsa ile konut ve toplu konut üretme ve yapılan konutları satma veya belediye konutu olarak kiralamaya yetkisi verilmektedir. Yasa, belediyelere, batılı ülkelerde 20. Yüzyılın başlarından beri bir sosyal politika aracı olarak görülen ve ülkemizde çok yaygın olmayan belediyenin kiralamak amacıyla konut üretimine katılmasını düzenlemiştir. Arsa üretme ve konut üretimi ise sınırlı

olmakla birlikte ülkemizdeki belediyelerin yerine getirdikleri fonksiyonlar arasındadır”.

5393 sayılı Kanun, belediyeleri sosyal politika hizmetlerine yöneltmektedir. Belediyeler, mahalli düzeydeki sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında etkin kuruluşlar haline gelmiştir. Sosyal yardım ve sosyal hizmetler, sağlık tesislerinin açılması ve eğitim kurumlarına destek olunması, çevre ve çevre sağlığı, kültürel etkinlikler, işsizliği azaltmak amacıyla yerel halka meslek ve beceri kazandırma ve kadın ve çocuklar için koruma evleri açılması ile yoksullar için arsa ve konut üretimi gibi temel sosyal politika alanları belediyelerin görevleri arasında yer almıştır (Aydın, 2008: 117).

İl sınırları içinde Büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000’i geçen belediyeler, meclis kararıyla; sağlık yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabileceklerdir. Bunun yanında bir de meslek ve beceri kazandırma kursları açma görevi bu kapsamda değerlendirilen görevler arasındadır. Sağlık alanında da belediyelere görevler verilmiştir. Mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla, *“acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetlerini yerine getirme görevi ve sağlıkla ilgili her türlü tesis açabilme ve işletebilme imkanı verilmiştir”.*

5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre belediyelerin yerine getirdiği görevler arasında sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanındaki görevler olduğu görülmektedir. Kanun’da “engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak görevi belediye başkanına verilmiştir. Bunun yanında bir de belediyelerin gider kalemlerinden biri, dar gelirli, yoksul ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlardır”.

Belediyeler, ihtiyacı olan vatandaşlara sosyal yardım kapsamında en fazla gıda ve giyecek yardımı yapabilmekte ancak nakit yardımında bulunamamaktadır. Belediyelerin bu anlamda sosyal yardım yaparken sosyal hizmetleri yerine getirmeye göre daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Sosyal belediyecilik uygulamaları kapsamında sosyal hizmet faaliyetleri genel olarak “Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü” tarafından yerine getirilmektedir.

Sosyal belediyeciliğin gereği olarak çocuklara, gençlere, yaşlılara, kadınlara, engellilere ve risk gruplarına belediyeler tarafından sosyal hizmetler sunulmaktadır. Belediyelerin dezavantajlı gruplara sunduğu hizmetler şu şekildedir:

- *“Kimsesiz çocuklar için yuvalar ve çocuk kulüpleri kurmak, kreş ve çocuk yuvaları yapmak”*,
- *“Kadınlar için anne-çocuk sağlığı merkezleri, kadın sığınma evleri ve el sanatları değerlendirme merkezleri açmak”*,
- *“Engelliler için temel eğitim okulları, beceri kursları açmak, spor ve iletişim olanakları sağlamak”*,
- *“Yaşlılar için güçsüzler yurdu ve huzurevleri açmak”*,
- *“Gençler için gençlik merkezleri, spor tesisleri, danışma ve psikolojik danışma merkezleri açmak ve meslek edindirme kursları başlatmak”*,
- *“Risk grubunda olan sokak çocukları, tinerci çocuklar, istismara uğramış çocuklar için hukuki ve psikolojik yardım büroları açmak”*,
- *“Okuma-yazma, çocuk bakımı ve eğitimi, çıraklık eğitimi ve beceri kazandırma eğitimleri vermek”*,

- “Savaş, terör ve doğal afet gibi durumlarda, barınma, beslenme ve temizlik hizmetleri sunmak” (Koçak vd., 2017: 132).

Belediyelerin sosyal politika kapsamında sunduğu hizmetler incelendiğinde önemli yetki ve sorumluluklara sahip olduğu görülmektedir. Ancak buradaki önemli nokta belediyelerin bu hizmetleri yerine getirebilecek mali kaynağa sahip olmasıdır. Belediyeler bu hizmetleri verirken belediyelerin bütçeleri ve ekonomik durumları önem teşkil etmektedir. Yasaya göre belediyeler idari ve mali özerkliğe sahip yerel yönetim birimleridir. Uygulamaya baktığımızda belediyelerin çoğu görevini merkezi yönetim tarafından verilen mali kaynaklarla yerine getirmektedir. Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde uyguladığı idari vesayetinin sınırı da bu noktada önemlidir. Bunun nedeni, idari vesayetinin sınırları net bir şekilde belirlenmezse merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde keyfiyete dayalı muamele yapabilmesinin önünün açılmasıdır. Sosyal politikaların uygulamaya geçirilmesinde de yerel yönetimlere önemli yetkiler ve görevler verilmektedir. Bu görevleri yerine getirebilmek için yerel yönetimlerin görevleriyle orantılı maddi kaynağa da sahip olması gereklidir.

4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası

Bu Kanuna göre büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları arasında da sosyal politikalara yer verilmiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7.maddesinin (n) ve (v) fıkralarında Büyükşehir belediyelerinin sosyal politika uygulamaları yer almaktadır. “n” fıkrasında; “sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteği sağlamak” şeklinde Büyükşehir Belediyeleri'ne görevler vermektedir. “v” fıkrasında, “sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” görevleri verilmiştir.

İlçe ve ilk kademe belediyeler ise; yine yaşlılar, engellilere, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunma, mesleki eğitim ve beceri kursları açmak, sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak, kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânları koruma görevlerini yerine getireceklerdir. Büyükşehir belediyeleri bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapacaklardır.

Büyükşehir belediye başkanlarının görevleri arasında ‘yoksul ve muhtaçlar için bütçede ayrılan ödeneği kullanma ve engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturma ‘ sayılmıştır (Ersöz, 2010: 135-136).

Belediyelerin ve büyükşehir belediyelerinin üstlendiği sosyal politikalar eski belediye kanununa göre daha geniş kapsamlıdır. Yerel yönetimlerin kendilerine verilen bu görevleri mahalli müşterek ihtiyaçlara göre yerine getirebilmeleri artan yetki ve sorumluluklarla birlikte zorlaşmaktadır. Merkezi yönetimin müdahalesi olmadan yerel ihtiyaçlara özerk bir şekilde nasıl cevap verebilecektir? Merkezi yönetimin hukuki denetimin yanında yaptığı yerindenlik denetimi de yerel yönetimlerin özerk şekilde hareket etmelerine engel olabilmektedir. Bir sonraki bölümde merkezi yönetimin vesayeti incelenecektir.

5. Merkezi Yönetimin Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaları Üzerindeki Vesayeti ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı İlişkisi

Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini, yerel yönetimlere özerklik vererek sınırlandırabilmek mümkündür. Yerel yönetimlere idari özerkliğin verilmesi onların görevlerini etkin, verimli ve hızlı şekilde yerine getirebilmelerinde yeterli olamamaktadır. İdari özerkliğe sahip olsalar bile mali kaynak açısından yine merkezi yönetime bağımlı olmaktadır. Bu durumda merkezi yönetim de yerel yönetimleri istediği gibi yönlendirebilmektedir. Mahalli müşterek ihtiyaçların yerini siyasi istek ve talepler almaktadır. Yerelin ihtiyaçlarının öncelik kazanması gerekirken merkezin istekleri ön plana çıkmakta ve uygulanmaya geçirilmektedir. Bu nedenle yerel yönetimlere idari özerkliğin yanında mali özerklik de verilmelidir. Avrupa Komisyonu da yerel yönetimlerin etkin olmasının önemli olduğunu vurgulamış ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı hazırlamıştır. Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı 1988 yılında imzalamış ve 1992 yılında uygulamaya geçirmiştir. Ancak, mali özerklik açısından önemli olan on maddeye çekince koymuştur. Bu maddeler:

1. Şart, kamu hizmetlerinin tercihen vatandaşa en yakın makamlar tarafından yürütülmesini ve yerel yönetimlerin başka bir makama açıkça bırakılmayan tüm görevleri, yasalarla belirlenen sınırlar içinde yapabilmelerini öngörmektedir (madde4/2,3).
2. Yerel idarelere, ulusal ekonomik politika çerçevesinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynak sağlanmalıdır (madde 9/1).
3. Sağlanan mali kaynaklar yasalarla verilen görevlerle orantılı olmalıdır (madde 9/2 ve Türk Anayasası madde 127, son fıkra).
4. Yerel yönetimler kaynaklarının bir bölümünü, oranlarını kendilerinin serbestçe belirleyecekleri vergi ve harçlardan sağlayabilmelidirler (madde 9/3).
5. Yerel yönetimlerin giderlerdeki gerçek artışlara cevap verebilmeleri için gelirleri, bu yeni ihtiyaçlara yanıt verecek doğrultuda çeşitlilik ve esneklik göstermelidir (madde 9/4).
6. Mali olanakları zayıf olan yerel yönetimler için koruyucu önlemler alınması gereklidir. Bu önlemlerin alınması yerel yönetimlerin kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir haklarını azaltmayacaktır (madde 9/5).
7. Yerel yönetimlere yeniden dağıtılacak paylar ve kaynakların dağıtımının nasıl yapılacağı konularında yerel yönetimlere uygun biçimde danışılacaktır (madde 9/7).
8. Yardımlar belli projeleri finanse etme koşulu taşımayacaktır (madde 9/7).
9. Yerel yönetimler sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar içerisinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir (madde 9/8).

Merkezi yönetimin yerel yönetimlere mali özerklik vermekte ihtiyatlı yaklaştığını Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na koyduğu çekincelerden görebilmek mümkündür. Üniter devletlerde, yerel yönetimlerin mali açıdan özerk olmasına karşı çekinceli yaklaşıldığı görülmektedir. Bunun nedeni ülkenin birliğinin ve bütünlüğünün korunmak istenmesidir (Salman, 2013: 3). Bu durumda devreye idari vesayet denetimi girmekte ve ülkenin birliği ve bütünlüğü korunmaya çalışılmaktadır. Ancak vesayet denetimini uygularken yerel yönetimlerin özerkliğini koruyabilmek için bu denetimin sınırlarını çok iyi belirlemek gerekmektedir.

Çünkü merkezi yönetim hukuki denetimin yanında uyguladığı yerindenlik denetiminin sınırlarını belirlemelidir. Vesayet denetiminin amaçları arasında bulunan

'toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması' hukuki denetimi değil, yerindenlik denetimini zorunlu kılar. Yerindenlik denetiminin objektif ölçüsünü belirlemek de çok zordur (Eryılmaz, 2010: 179). Hem mali açıdan yerel yönetimlerin özerk olmaması hem de merkezi yönetimin vesayet denetimini objektif olmayan bir şekilde uygulaması yerel yönetimlerin etkin şekilde işlevini yerine getirmesine engel olmaktadır.

Bu bağlamda vesayet denetimi uygulanırken sınırların kanunen çizilmesi yerel yönetimlerin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmelerinde oldukça önemlidir. Yerel yönetimlerin özerkliği ve denetimi arasındaki ilişki bu noktada yerel yönetimlerin sosyal politikaları uygulamaya geçirebilmesi açısından da önemlidir. Bu bağlamda 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nu ele aldığımızda; büyükşehirlerde ve nüfusu 50.000' i geçen belediyelerde kadın ve çocuklar için koruma evleri açma görevi okullara, öğrencilere ve amatör spor kulüplerine destek verme görevi, işgücü niteliğinin yükseltilmesi, okul öncesi eğitim kurumlarını açma görevlerinin verildiğini söyleyebiliriz. Burada önemli olan yerel yönetimlerin bu görev ve yetkileri nasıl yerine getirebilecekleridir. Yeterli mali kaynağı olmayan, merkezi yönetime bu konuda bağımlı olan bir yerel yönetimin etkin bir şekilde hizmet sunabilmesi oldukça güçtür. Yerel yönetimlere idari özerklik verilerek etkin ve verimli olmaları beklenmektedir fakat merkezi yönetimden gelecek mali kaynaklara bağımlıyken yerel yönetimlerin kararı değil merkezi yönetimin kararı ve politikaları devreye girmektedir. Kanunlarda da görüldüğü gibi yerel yönetimlere verilen görevler küçük çaplı sosyal politikaları içermektedir. Merkezi yönetim yine büyük payı kendisine ayırmıştır. Merkezi yönetim yerel yönetimi kendisinin tamamlayıcısı gibi görmelidir, onu karşısına almamalıdır. Yerel yönetimler, merkezin ortaya çıkardığı olumsuzlukları, hantallığı gidermektedir. Yerel yönetimler, sosyal politikaları hayata geçirirken de merkezin göremediği aksaklıkları, ihtiyaçları ve talepleri tespit ederek merkezi yönetime yol gösterici olmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlerin sosyal politikaları hayata geçirebilmesinde önem arz eden mali özerkliğe sahip olması politikaların etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesinde büyük rol oynamaktadır.

6.Kadıköy Belediyesi

Kadıköy'ün kuruluşu İstanbul'un kuruluşundan çok eski tarihlere dayanmaktadır. İstanbul Belediyesi'ne bağlı bir şube olan Kadıköy Belediyesi, 1984'te yapılan bir düzenlemeyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir ilçe belediyesi durumuna getirilmiştir. Kadıköy, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda yer alır. Anadolu Yakası'nın güney batısında bulunan Kadıköy, batı ve güneyde Marmara Denizi, kuzeyde Üsküdar, doğuda Ataşehir ve Maltepe ilçeleriyle çevrilidir (Büyük Larousse, 1986: 6160). Kadıköy ilçesinin nüfusu 2017 yılına göre, 451.453'tür.

Kadıköy, sosyo-ekonomik yönden iyi durumda olan insanların çoğunlukta olduğu bir ilçe gibi görünse de; azımsanamayacak ölçüde sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan vatandaşlara da ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca sosyo-ekonomik durumu yüksek bir mahallede oturmasına rağmen zamanında topraktan sahip oldukları evlerinde yaşamakta olan ve emekli maaşı ile geçinen çok fazla sayıda vatandaş bulunmaktadır. Kadıköy bütün bu etkenlere rağmen Türkiye ortalamasının çok üzerinde sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimiyle diğer ilçelerde görülmeyen kurum ve anlayışla diğer ilçe belediyelerinden ayrılmaktadır. Kadıköy Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün 2017 yılı ilk 6 aylık bütçe gideri 2.779.718,54 TL'dir.

Kadıköy Belediyesi'nde sosyal politika uygulamalarını Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü yürütmektedir. Müdürlük, “*çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı, göçmen ve LGBTİ bireylere ve ailelerine yönelik; genelci sosyal hizmet yaklaşımı (bütüncül sosyal hizmet) ile; koruyucu, önleyici, geliştirici, destekleyici, danışmanlık ve rehberlik odaklı hizmet vermeyi amaçlamakta; yerinde sosyal hizmet anlayışı ile hizmete erişim kolaylığını benimseyen; multi-disipliner çalışmayı önemseyen bir yaklaşımla ilgili kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile işbirliği içinde hareket etmektedir*” (<http://www.kadikoy.bel.tr>). Kadıköy Belediyesi'nde Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün dışında da diğer birimlerde de sosyal politikaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Kadıköy Belediyesi sosyal politika uygulamalarında sahaya çıkmakta ve sahadan elde ettiği sonuçlara göre faaliyetlerde bulunmaktadır. Bunun için veri tabanı oluşturulmuştur ve bu veri tabanında hanelerin bilgileri yer alıyor (sağlık vs. gibi). Güncel veriler de bulunmaktadır. TÜİK verileri ise bu anlamda yetersiz kalmaktadır. Belediye sosyal politikalarını belirlerken ulusal ve uluslararası çalışmaları da takip etmektedir. Kadıköy Belediyesi, Sağlıklı Kentler Birliği'ne üye olduğundan faaliyetlerini yürütürken buna dikkat etmektedir. Kadıköy'de yaşlı nüfus fazla olduğu için “Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı'na üyedir.

Merkezi idarenin örgütü olan ve sosyal yardım yapan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile Kadıköy Belediyesi'nin arasındaki iletişim yetersiz ve kurumlar arası ilişkilerin sorunlu olduğu söylenebilir.

Kadıköy Belediyesi'nin dört sosyal hizmet merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerde sosyolog ve sosyal hizmet uzmanları görev yapmaktadır. Bu merkezler aracılığıyla ihtiyacı olan herkese ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Kadıköy Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri müdürü ile yapılan derinlemesine mülakat ve belediyenin web site incelemesi sonucunda Kadıköy Belediyesi'nin sosyal politika faaliyetleri şu şekildedir:

- Kadıköy Belediyesi, Kadıköy'de yaşlı nüfusun fazla olmasından dolayı yaşlılara yönelik faaliyetler yapmaktadır. Ekonomik durumu baz almaksızın evlere sıcak yemek götürülmektedir. Evinden çıkamayan yaşlı insanlar yemek yapmakta zorlandığından böyle bir uygulama ile yaşlı insanlara sıcak yemek ulaştırılmaktadır.
- Ekonomik duruma bakılmaksızın evini temizlemekte zorlanan yaşlılar için evde temizlik uygulaması yapılmaktadır.
- Yaşlılık, engellilik durumlarında günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmekte zorlananlara temizlik hizmetinin yanında evde kişisel bakım hizmeti de verilmektedir. Kişisel bakımın içinde; saç kesimi, sakal tıraşı, el-ayak-tırnak bakımı bulunmaktadır. Bu bireylere evde psiko-sosyal danışmanlık hizmeti de verilmektedir. “Erenköy Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi” ile yapılan ortak çalışma ile de evde bakımı gerekenlere fizik tedavi hizmeti verilmektedir.
- Yine yaşlı nüfusun çok fazla olması sebebiyle yatağa bağımlı olan kişi sayısı fazladır. Bu vatandaşların bakımı için Kadıköy Belediyesi'ne çok fazla talep olmasına rağmen yeterli sayıda personel olmadığı için taleplere yetişilememektedir.
- Kadıköy Belediyesi'nin alışveriş kartı uygulaması bulunmaktadır. Bu kart ile ihtiyaç sahipleri alışverişlerini yapabilmektedir.

- Belediye, 65 yaş üstü vatandaşların hayata aktif bir şekilde katılabilmesi için “Sosyal Yaşam Evi”ni kurmuştur. Yaşlılar için kurulan ve ilçede çok fazla görülen Alzheimer hastalığı için de “Alzheimer Merkezi” kurulmuştur.
- Kadıköy Belediyesi’nin 5 hasta nakil ambulansı, 3 adet donanımlı evde sağlık aracı bulunmaktadır.
- Yaşlılar için yapılan faaliyetlerden biri de kuşaklar arası çocuk bakımı anlaşmazlıklarını en aza indirmek için yapılan “Torunumu Beklerken” uygulamasıdır.
- Kadıköy’de sosyal politika uygulamaları anlamında yaşanan sorunlardan en önemlisi vatandaşın belediyeye başvuru yapmadan önce ona ulaşamaması. Belediyenin “engelli taksi” uygulaması bulunmaktadır. Ancak engelli vatandaş belediyeye başvuru yapmadan ona ulaşamamaktadır. Bunun için çalışmalara devam edilmekte ve bu çalışmalar desteklenmelidir.
- Engelliler için “Engelsiz Taksi, Engelsiz İş ve İstihdam Birimi, Sesli Kütüphane, Sosyal Kulüp, Eğitim ve Atölye Çalışmaları, Engelli Hakları Danışmanlığı hizmetleri bulunmaktadır. Akülü tekerlekli sandalyesi bulunanlar için de Akü Şarj İstasyonları bulunmaktadır. Gelişimsel ve zihinsel yetersizliği olanlar için “Özel Eğitim Danışmanlığı” bulunmaktadır.
- Belediye ile üniversite ve STK ilişkileri ve ortak faaliyetler geliştirilmelidir. Kadıköy Belediyesi, STK’lar ile çalışmak istediğinde sorunlarla karşılaşmaktadır. STK’lar belediyenin onlara sponsor olmasını ve yer vermesini istemekte; Kadıköy Belediyesi ise sadece ortak çalışma yürütmek istediğinden uzlaşmak ve ortak çalışmalar yapmak güçleşmektedir. Bu olumsuzluklara rağmen Kadıköy Belediyesi “Mor Çatı” gibi derneklerle ortak projeler yapmaya çalışmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi çocuklar için de çalışmalar yapmaktadır. Çocuklar için “Çocuk Koruyucu Ruh Sağlığı Merkezi” kurulmuş ve bu merkez, çocuklarla ilgili talepleri karşılamaktadır. Çocuk gelişimi problemleri, hiperaktivite, madde bağımlılığı, eğitime devamda yaşanan sorunlar gibi durumlarda çocuklara hizmet verilmektedir. Bu konularda vakalar çoğaldığı için belediyeye çok fazla başvuru yapılmıştır. Bu talepleri karşılamak ve sorunlara çözüm üretebilmek için belediye bu merkezi açmıştır.
- Kadıköy Belediyesi’nin çocuklar için yaptığı bir başka faaliyet ise; alanında uzman bir kurum ile anlaşarak ilçedeki çocuklara ücretsiz kodlama eğitimi vermektir. Belediye buna benzer ortaklaşa faaliyetler yapmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi gençlere yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Belediye gençler ile kamu kurumları arasındaki ilişkinin nasıl geliştirilebileceği ile ilgili bir araştırma yapmaktadır. Bu araştırmanın ismi “Yeni Bir Kamusal Alan Fikri”dir. Bu çalışmadaki amaç gençlere kamuyu tanıtmak ve kamuya olan bakış açılarını olumlu hale getirmektir. Bunun için “IDEA” isimli merkez kurulmuştur. Bu merkezin ilk katı gençlerin ücretsiz bir şekilde yapacağı etkinlikler için düzenlenmiştir. Üst katında ise sınırsız internetin bulunduğu ücretli bir etkinlik yer almaktadır.
- Kadıköy Belediyesi, ikinci el tekstil ürünlerinin geri kazanılması için ilçe geneline giysi-ayakkabı-tekstil kumbaraları kurmuştur. Bu faaliyetler “Açık Gardırop 2. El Giysi Mağazası”ndan ihtiyacı olan bireylere teslim edilmektedir. Bunun yanında Anadolu’ya da eşya, kitap, giysi türü aynı yardımlar gönderilmektedir.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yönlendirmesi ile kurulan Kadın Konuk Evi bulunmaktadır. Kadıköy bu kuruma ihtiyaçlar doğrultusunda destek olmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi, kadınlar için de faaliyetler yapmaktadır. Kadın örgütlenmesi ve dayanışmasını güçlendirmek için “Kadın Dayanışma” örgütünü kurmuştur.
- Kadıköy Belediyesi’nin kadın ve LGBTİ bireylere ulaşmak için “Potlaç” adını verdiği bir uygulaması bulunmaktadır. Bu bireyler için Potlaç Moda Satış Alanı, Potlaç Dükkan ve Kuşdili Potlaç Atölye bulunmaktadır. Buralarda kadınlar çeşitli ürünler yapmayı, satmayı öğrenmekte ve işbirlikleri geliştirmektedir.
- Kadınlar için “Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı (KİHEP), kadınlar için geliştirilen, dönüştürücü ve bütünsel bir insan hakları eğitim programıdır.
- Kadıköy Belediyesi’nin “Alo Kadına Şiddet Hattı” bulunmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) işbirliği ile çalışmaktadır.
- Belediye kadınlar için “Mamografi ve Kadın Sağlığı Merkezi” açmıştır ve bu merkez Fikirtepe bölgesine yakın bir yerde hizmet vermektedir. Kadıköy’de bulunan Fikirtepe, Dumlupınar, Merdivenköy gibi mahallelerin maddi durumu diğer mahallelere göre daha alt seviyededir.
- Kadıköy Belediyesi’nin 226 kişi kapasiteli Yüksek Öğrenim Kız Yurdu bulunmaktadır.
- Kadıköy’de çalışan kadın sayısı fazla olduğu için çocuklu kadınların çalışma sürelerinde çocukların kalacak yer ihtiyacını gidermek için Kadıköy Belediyesi tarafından 5 adet çocuk yuvası açılmıştır. Bu yuvalarda çocukların gelişimi için uygulamalar bulunmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi’nde çocuklar için “Halis Kurtça Çocuk Kültür Merkezi” bulunmaktadır. Ayrıca “Çocuk Sanat Merkezi, Gençlik Sanat Merkezi, Gençlik ve Çocuk Eğitim Merkezleri, Yaz ve Kış Spor Okulları” da bulunmaktadır.
- Çocuklar için kurulmuş olan IDEA Çocuk Oyun Evi’nde 3-6 yaş arasındaki çocuklar akranlarıyla birlikte oyun oynamakta ve bu evde çocukların gelişimlerini destekleyici etkinlik alanları da bulunmaktadır.
- Çocuklar için birçok faaliyette bulunan Kadıköy Belediyesi, çocukların erken yaşta oyun ile ortaklaşa gelişimlerini sağlamak için “İlk Kütüphanem Çocuk Kütüphanesi”ni açmıştır.
- Kadıköy Belediyesi’nin iki sağlık polikliniği bulunmaktadır. Kadıköy’de genelinde yaşayanların sosyo-ekonomik durumu iyi olsa da ilçenin çevresinde sosyo-ekonomik durumu kötü olan vatandaşlar bulunmaktadır. Bu merkezlerden biri sosyal güvencesi olmayan kişilere ilaç desteği sağlamakta, hasta muayene, teşhis ve tedavi de yapmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi’nin 4 adet spor merkezi bulunmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi’nin Toplumsal Eşitlik Birimi bulunmaktadır. Bu birim tüm insanların eşit haklar ve toplumsal hizmetlere eşit erişime sahip olmalarını sağlamaktadır.
- Belediye “Karikatür Evi” açmıştır. Burada tüm atölye çalışmaları ücretsiz olarak yapılmaktadır.
- Kadıköy Belediyesi hayvanlara yönelik de faaliyetler yapmaktadır. “Evcil Hayvan Sağlık Merkezi” ve “Sokak Hayvanlarını Koruma ve Barındırma Merkezi” kurmuştur

- Belediye halkın sosyalleşmesi için “Mahalle Evi” adı verdiği kafe tarzı tesisler açmıştır.
- Kadıköy’de önemli bir yer tutan konu da “Kentsel Dönüşüm”dür. Fikirtepe bölgesiyle özdeşleşmiş olsa da ilçe genelinde ciddi bir kentsel dönüşüm faaliyeti bulunmaktadır. Kadıköy Belediyesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kadıköylülere kira yardımıyla bulunmaktadır.
- Kadıköy’de kültür-sanat faaliyetleri de önemli bir yer tutmaktadır. Kadıköy’de “Barış Manço Kültür Merkezi, Caddebostan Kültür Merkezi, Kozyatağı Kültür Merkezi, Süreyya Operası, Yeldeğirmeni Sanat Merkezi, Barış Manço Evi, Tarih Edebiyat ve Sanat Kütüphanesi, Muhtar Özkaya Halk Kütüphanesi” (Bu kütüphane eve bağımlı olan vatandaşların evlerine ödünç kitap verme hizmeti sunmaktadır.) bulunmaktadır.

7. Esenler Belediyesi

İstanbul’un ilçelerinden biri olan Esenler toplamda 16 mahalleye sahiptir. Kuzeyde Bayrampaşa, güneyde Güngören ve batıda Bağcılar ilçeleriyle komşudur. 1970’li yıllardan sonra yoğun göç alan ve nüfusu hızla artan yerleşmelerdir (Büyük Larousse,1986: 3809). Bizanslılardan kalma bir yerleşim yeri olan Esenler, 1990’lu yıllarda da yoğun göç almaya devam etmiştir. 2016 yılında yapılan nüfus sayımına göre; Esenler’in toplam nüfusu 457.231’dir. (<http://www.esenler.bel.tr>).

Esenler ilçesinde yaşayan halkın çoğunluğu alt ve orta sınıf olarak nitelendirilebilecek gelir grubu içerisinde yer almaktadır. Vatandaşların %58,4’ü kendi evlerinde, %39,2’si kirada ve %2,4’ü ise kira bedeli olmadan ikamet etmektedir. Ailelerin toplam aylık geliri ise şu şekildedir: toplam aile geliri (aylık) %40, 1.000 TL’nin altı, %33,8, 1001-1500 TL arası, %26,2, 1500 TL üzeridir. İlçedeki iş durumu incelendiğinde; %9,4 kayıtlı işsiz bulunduğu görülmektedir (Esenler Belediyesi, 2015-2019 Yılı Stratejik Planı:14). Esenler’in sosyo-ekonomik yapısı incelendiğinde; genellikle ilköğretim mezunu, işsizlik yardımıyla geçinen, madde bağımlısı ve suça yatkın olan kişilerin olduğunu söylemek mümkündür. Esenler’de 100-120 bin arasında bir nüfusun bu grubu temsil ettiğini bunun da Esenler’de yaşayan her 4 kişiden 1’inin yardıma ihtiyacı olduğu anlamına gelmektedir. Bu da belediyenin uygulayacağı sosyal politikalar için oldukça büyük bir orana denk gelmekte ve belediyenin işini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Esenler Belediyesi’nin Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, hanede çalışan veya çalışabilecek durumda birinin olmaması yani “yardım edilebilir aile” kriterini baz alarak sosyal politika uygulamalarını yerine getirmektedir.

Esenler’de iş imkanları ve sanayi sınırlıdır ve bu nedenle de vatandaşlar binaların alt katlarında yer alan konfeksiyonlarda, otogarda ve hâlde çalışmaktadır. İlçede yaşayan vatandaşların eğitim durumu, kültür seviyesi ve sosyo-ekonomik durumu düşük seviyededir.

Esenler Belediyesi’nde sosyal politika uygulamaları Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. 2015 yılı belediye bütçesi incelendiğinde müdürlüğün giderleri 3.097.316,18 TL, 2016 yılında 4.166.402,66 TL ve 2017 yılında ise bu rakam 5.485.654,80 TL’ye yükselmiştir. Belediyenin Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü’nün bütçesi 2018 yılı için 5 milyon TL’ye yakındır (https://www.esenler.bel.tr/Files/Esenler_Belediyesi_Faaliyet_Raporu_2017.pdf).

Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri müdürü ve belediyenin web sitesi incelemesi sonucunda Esenler Belediyesi’nin yaptığı sosyal politika uygulamaları şu şekildedir:

- Esenler’de yaşayan ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşların yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve yapılan yardımların onlara ulaştırılması amacıyla Esenler Dayanışma ve İyileştirme Merkezi (EDİM) projesi hayata geçirilmiştir. Belirlenen ihtiyaç sahibi ailelere kredi kartı şeklinde tasarlanmış olan EDİM Kart verilmektedir. Ailelerin ihtiyaç durumu ve çocuk sayısına göre bu karta aylık kredi yüklenmektedir. Esenler Belediyesi, kapı kapı dolaşarak erzak dağıtma işine son vermiştir. Belediye yardıma muhtaç vatandaşlara, sosyal belediyeciliğin bir getirisi olarak EDİM Kart ile alışveriş yapma imkanı sunmaktadır. EDİM projesinin finansmanı belediye bütçesinden değil, hayırsever iş adamları tarafından karşılanmaktadır.
- “İyilik Kapısı EDİM Hayır Market” projesi ile Türkiye çapında yapılan Sosyal Belediyecilik Projesi Yarışması’nda büyükşehir İlçe belediyeleri arasında birinci olmuştur.
- Esenler Belediyesi, yalnız ve evinden çıkamayacak kadar mağdur olan vatandaşların yaşadıkları yalnızlık hissini ortadan kaldırmak için “Kimsesizlerin Kimi” sloganıyla sohbet ekipleri kurmuştur. Kimsesizliğe, yalnızlığa mahkum olan, sohbete ve arkadaşlığa ihtiyaç duyan vatandaşların bu durumlarına ortak olunarak, sevinç ve üzüntüleri paylaşılmaktadır. Bu vatandaşlarla sohbet edilerek, toplumdaki uzaklaşmaları engellenmekte, hayata mutlu bir şekilde devam etmeleri sağlanmaktadır. Sohbet ekipleriyle, yalnız ve kimsesiz yaşlı vatandaşlara can yoldaşı olunmaktadır.
- Esenler Belediyesi tarafından ihtiyaç sahiplerine yönelik “Askıda Ekmek Var” projesi hayata geçirilmektedir. Proje ile hayırseverler, ihtiyaç sahiplerini rencide etmeden onlarla ekmeklerini paylaşmaktadır. Askıda Ekmek Var projesine isteyen herkes katılabilmektedir. Esenler’de bulunan 16 mahallenin her birinde bir fırın proje kapsamında vitrine elektronik Askıda Ekmek Var tabelası asmaktadır. Fırından ekmek alan hayırsever vatandaş, istediği kadar ekmeğin parasını vererek askıya ekmek bırakabilmektedir. İhtiyaç sahipleri tabeladan kaç ekmek olduğunu görüp ihtiyacı kadar ekmeği alabilmektedir (<https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/218/3490/askida-ekmek.aspx>).
- Esenler Belediyesi tarafından Esenler’de Türkiye’nin ilk çocuk sokağı açılmıştır. 3-6 yaş arasındaki çocuklara eğitimi ve eğlenciyi bir arada sunan “Esma Biltacı Anne Çocuk Oyun Kampüsü, Esenler Belediyesi’nin yaşanabilir ve sürdürülebilir bir ilçede çocukların gelişimlerini oyunla desteklemek, yaşadıkları mekanda iletişim ve aidiyet duygularını güçlendirmek ve çocuklar için güvenli bir mekan oluşturulmak için hayata geçirilmiştir. Sokakta, “Anne Çocuk Kampüsü, Oyun Merkezi, Çocuk Kütüphanesi, Sinema, Açık Çocuk Bahçesi” bulunmaktadır.
- Esenler’de ikinci çocuk sokağı Fatih Mahallesi, 243.sokakta açılmıştır. Bu sokakta “Anne Çocuk Kampüsü, Oyun Merkezi, Çocuk Kütüphanesi, Sinema, Açık Çocuk Bahçesi” bulunmaktadır.
- Esenler’de aile boyu mutluluk ve huzurun adresi olarak geçen “Esenler Aile Yaşam ve Dayanışma Merkezi (ESAYDAM)” kurulmuştur. Bu merkez, aile içerisinde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik evli çiftlere danışmanlık hizmetleri vermektedir. ESAYDAM ile hem vatandaşlara ücretsiz rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri hem de fitness, kütüphane, satranç salonu, kadın kafe ve etkinlik salonlarıyla günlük hayatın stresinden uzaklaşma imkanı vermektedir.
- Esenler Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü yaşlılarla ilgili de hizmet vermektedir. Belediyenin faaliyetlerinden birisi de “Dede Torun Merkezi”ni

kurmak olmuştur. Yapılan araştırmalar ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilçede torunlarıyla iyi vakit geçirmek isteyen büyüklerin, bu isteklerini gerçekleştirebilecekleri yerlerin veya mekanların kısıtlı olduğu belirlenmiştir. Belediye bu isteği yerine getirebilmek için çalışmalara başlamış ve “Dede Torun Merkezi” ni kurmuştur. Bu merkez sayesinde dedeler, nineler torunlarıyla iyi vakit geçirebilmekte, sosyal ve toplumsal ihtiyaçlarını rahat bir şekilde konforlu bir ortamda giderebilmektedir. Merkezin kurulmasıyla birlikte dedeler ve torunlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesi, unutulmaması ve yaşatılması, gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Dede Torun Merkezi’nde psikolog odası, öğretmenler odası, berber salonu, el işi atölyesi, müzik odası, kafe ve toplantı odası bulunmaktadır.

Esenler Belediyesi “Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü” tarafından yerine getirilen sosyal politika uygulamaları aynı yardımlar, nakdi yardımlar ve sosyal hizmetler şeklinde yürütülmektedir. Aynı yardımlar olarak; yoksullara koli şeklinde gıda yardımı, cenaze yakınlarına ikram, eve teslim iftar, askıda iftar, alo iftar, sevgi çemberi adı altında ikinci el eşya yardımı, medikal malzeme yardımları yapılmaktadır.

Belediyenin yaptığı nakdi yardımlar ise yardımsever ailenin yoksul aileye yardımı, kira yardımı, doğal afet sonucu zarar görenlere ilişkin yardımlar, asker ailelerine maaş yardımı, sporcu ve amatör spor kulüplerine yapılan yardımlar şeklindedir.

“Dede Torun Yaşam Merkezi”, “Kadın Mesleki Eğitim Merkezi”, “İkinci Bahar Kiraathanesi”, “365 Gün 365 Çocuk 365 Hayat”, “Kimsesizlerim Kimi (ev temizliği), Berber Hizmeti” de belediyenin sosyal hizmetleri içinde yer almaktadır.

SONUÇ

Neoliberal politikalar ile birlikte merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu yeni politikalar ve değişiklikler yerel yönetimleri güçlendirmiş ve daha da ön plana çıkmalarını sağlamıştır. Merkezi yönetim etkin ve verimli hizmet verebilmek için yerel yönetimlerle daha fazla görev paylaşımına gitmiştir. Neoliberal politikalarla merkezi yönetimin istenen görevler; idarenin tarafsızlığını temin etmek, milli savunma ve diplomasiyi, ekonomik ve sosyal kalkınmanın bölgeler arasında dengeli şekilde yürütülmesini ve kamu hizmetlerinin tüm ülkeye aynı şekilde yayılmasını sağlamaktır. Ancak merkezi yönetimin tüm bu özelliklerin yanında hizmeti etkin verememesi olumsuzluklarını giderecek yerinden yönetim kuruluşlarına ihtiyacı vardır.

Bu bağlamda merkezi yönetimin üstlendiği sosyal politikaları hayata geçirebilmesinde yerel yönetimlerin varlığı önemlidir. Yerel yönetimler, sosyal politikanın sağlanmasında temelde kamu hizmeti işlevi çerçevesinde merkezi idarenin bölgesel düzeydeki temsilcisi veya partneri rolünü üstlenmişlerdir. Yerel yönetimler genelde geniş anlamda sosyal politikanın konusuna giren alanda görev almışlardır. Merkezi yönetimin sosyal politikaları uygulamada önemli bir ayağı olan yerel yönetimler bu hizmetlere istedikleri gibi cevap verememektedirler. Merkezi yönetim tarafından aktarılan kaynaklarla sosyal politikaları hayata geçirmeye çalışmaktadırlar. Yerel yönetimler gerçek anlamda mali özerkliğe sahip olduklarında merkezi yönetimden aktarılan kaynaklara bağımlı olmayacaklardır ve böylece hizmet verirken yerelin ihtiyaçlarına öncelik tanıyacaklardır. Ancak mali özerkliğin gerçek anlamda var olmaması yerel yönetimlerin uyguladığı sosyal politikalar üzerinde siyasi iktidarın

baskısını artırmaktadır. Bu durumda merkezi yönetimin istek ve talepleri öncelik kazanmaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı bu durumun önüne geçmek ve yerel yönetimlere idari ve mali özerklik sağlamak için oluşturulmuş bir şarttır. Türkiye bu şartı imzalamış olmasına rağmen ülkenin birliğinin ve bütünlüğünün korunması için bazı maddelerine çekince koymuştur.

Türkiye'nin ulusal bütünlüğünün zedelenmemesi için özerkliğe olan yaklaşımı çekinceli kalmaktadır. Türkiye'nin bu tutumu yerel yönetimlere özerkliğin verilmesini sınırlamaktadır. Bu nedenle de yerel yönetimler sosyal politika uygulamalarında görevlerini etkin bir şekilde yerine getirememektedirler. Bir ülkenin kalkınmasında, eşitliğin ve adaletin sağlanmasında, yoksulluğun ortadan kaldırılmasında, halkın refaha ulaşmasında yerel yönetimler can damarı önemi taşımaktadır. Sosyal politikaların halka en yakın birimler olan yerel yönetimler tarafından özerkçe uygulanabilmesi için Türkiye'nin yoğun merkezîyetçi tutumunu özerkliğe yaraşır şekilde değiştirmesi gerekir.

Kadıköy Belediyesi ve Esenler Belediyesi'nin uyguladığı sosyal politikaları incelediğimizde; birbirinden farklı faaliyetlerin yapıldığını görmekteyiz. Bunun nedeni her yerelin ihtiyacının birbirinden farklılık göstermesidir. Belediyelerin sınırları içindeki halkın eğitim seviyesi, sosyo-ekonomik durumu, kültür seviyesi ihtiyaçları farklılaştırmaktadır. Belediyeler de sosyal politika uygulamalarını bu ihtiyaçlara göre şekillendirmektedir.

Kadıköy Belediyesi engellilere, yaşlılara, LGBTİ'lilere, kadınlara, çocuklara ve gençlere yönelik birçok faaliyet gerçekleştirmektedir. Alan araştırmasına çıkılarak halkın ihtiyaçları ve talepleri belirlendikten sonra belediye tarafından o ihtiyaca ve talebe yönelik çözümler üretilmeye çalışılmaktadır. Kadıköy Belediyesi sosyal politika uygulamalarında tüm halkı kapsayan çalışmalar yapmaya dikkat ve özen göstermektedir.

Sosyo-ekonomik durumu Esenler ilçesine göre iyi olan Kadıköy ilçesinde belediyenin daha çok eğitsel ve kültürel faaliyetlere ağırlık verdiği görülmektedir. Kadıköy ilçesinde yaşlı nüfusun fazla olması belediyeyi ona yönelik yardım ve hizmetler yapmaya yönlendirmiştir. Esenler'de ise belediyenin yardıma ihtiyacı olan vatandaşlara yönelik faaliyetler yaptığını söyleyebiliriz. Sosyo-kültürel yönden iyi seviyede olan Kadıköy ilçesinde belediyenin sosyo-kültürel faaliyetlere ağırlık verdiğini görmekteyiz. Esenler Belediyesi de sosyo-ekonomik olarak iyi seviyede olmayan ilçede aynı ve nakdi yardımlara ağırlık vermektedir. Belediye genel olarak ilçenin ihtiyacına yönelik faaliyetler yapmaktadır.

Sonuç olarak; yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarında görev ve yetkileri artırılmalıdır. Çünkü yerel yönetimler merkezi yönetime göre yerel halkın ihtiyaçlarına daha hızlı, etkin ve verimli şekilde cevap verebilmektedir. Merkezi yönetimin yaptığı politikalar tek tip olacağı için yerelin farklı sorunlarına ve ihtiyaçlarına gerektiği gibi çözüm bulamayacak ve cevap veremeyecektir. Bu nedenle yerel yönetimlerin yerelin taleplerine ve isteklerine cevap verebilmesi için daha fazla yetkiye ve mali özerkliğe sahip olması oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ş. (2013), 'Kentsel Yoksullukla Mücadelenin Bir Aracı Olarak 'Sosyal belediyecilik' Antakya Belediyesi Sosyal Belediyecilik Uygulamaları', **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

- Alan, Ç. (2017), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Unsurları Tokat Belediyesi Örneği”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi SBE**, Tokat.
- Alper, Y. Tokol, A. ve Özdemir Ç. (2013), **Sosyal Politika II**, (Ed. Abdurrahman İ. Oral ve Yener Şişman), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Aydın, M. (2008), **Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler**, Yedirenk Yayıncılık, İstanbul.
- Aygün, Z. (2010), **Kamu Yönetimi**, Kum Saati Yayınları, İstanbul.
- Bedir, E. ve diğerleri, (2012), **Sosyal Politika**, (Ed: Abdurrahman İ. Oral ve Yener Şişman), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Duruel, M. ve Tamer, M. (2013), ‘Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar’, **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar**, (Ed: Yakup Bulut ve diğerleri), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Ersöz, H. Y. (2010), **Sosyal Politikada Yerelleşme**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Eryılmaz, B. (2010), **Kamu Yönetimi**, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Günel, P. (2009), Avrupa Birliği’nin Sosyal Politikası Çerçevesinde Güney Avrupa Sosyal Devlet Modeli ve Türkiye, T.C. Başbakanlık ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, **Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi**, Ankara.
- Himsworth, C. (2007), ‘Yerel Yönetimlerin Özerkliğine İlişkin İllelere Uyumun İzlenmesi’, **Yerellik ve Politika Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi**, Çev. Bülent Duru, (Ed. Ayşegül Mengi), İmge Kitabevi, Ankara.
- Keleş, R. (2012), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Koçak, O., Arslan, H. ve Eti, S. (2017), “Belediyelerde Sosyal Politika Uygulamaları Ve Pendik Belediyesi Örneği”, **Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, Cilt 7, Sayı, 12, ss. 119-144.
- Özdemir, S. (2007), ‘Yerel Yönetimlerimizin Çoğu, Alt Yapı Açısından Yerel Sosyal Politikalar Uygulamaya Hazır ve Müsait Değil’, **Sosyal Politikalar Dergisi**, S:2, Kış 2007, ss.88-90.
- Salman, C. (2013), İdari Özerklikten Toplumun Özerkliğine: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Kent Hakkı, **Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı, Yerel Yönetimler Konferansı Bildirisi**, 15-16 Haziran.
- Saki, H. (2011), Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, **Dış Denetim Dergisi**, Nisan-Mayıs-Haziran 2011.
- Sanal, R. (2007), ‘Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yönetimsel Denetimine İlişkin Yeni Gelişmeler’, **Yerellik ve Politika, Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi**, (Ed: Ayşegül Mengi), İmge Kitabevi, Ankara.
- Sunal, O. (2011), Sosyal Politika: Sosyal Adalet Açısından Kurumsal Bir Değerlendirme, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 66, No 3, 2011, ss. 283-305.
- Şengül, R. (2014), **Yerel Yönetimler**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Tiyek, R. (2012), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Uygulamalarındaki Rolü: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Birimi Örneği”, **Yerel Politikalar Dergisi**, Mayıs-Ağustos, ss.53-84.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2013), **Mahalli İdareler, Teori-Uygulama-Maliye**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2010), ‘Yönetimlerarası Transferler: Teori ve Türkiye Uygulaması’, **Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği**, (Ed. Nihat Falay, Ahmet Kesik, Murat Çak ve Mehmet Karakaş), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Urhan, V. F. (yk.), Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 70.

Yüksel, F. (2005), ‘‘Yerel Özerklik Kavramı Üzerine Bir İnceleme’’, **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar- I**, (Ed. Özgür, H. ve Kösecik, M.), Nobel Yayıncılık, Ankara.

<http://www.kadikoy.bel.tr/>

<https://www.esenler.bel.tr/>

<https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/383/4321/2017-yili-mali-butcesi.aspx>,

(Erişim Tarihi: 23.05.2018).

[https://www.esenler.bel.tr/Files/Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu 2017.pdf](https://www.esenler.bel.tr/Files/Esenler_Belediyesi_Faaliyet_Raporu_2017.pdf),

(Erişim Tarihi: 05.06.2018).

<http://www.kadikoy.bel.tr/Kurumsal/Kurumsal-Raporlar>

file:///C:/Users/Hulya/Downloads/2017%20Y%C4%B1%C4%B1%20Kad%C4%B1k%C3%B6y%20Belediyesi%20Mali%20Durum%20ve%20Beklentiler%20Raporu%20(1).pdf, (Erişim Tarihi: 15.06.2018).

